

intentionem operantis, l. *Non omnis*, ff. Si certum petatur, et c. ultim. de Præbend.; sed ille non habuit intentionem profitendi vere, nec se tradendi in religiosum; ergo. Minor patet ex ejus verbis, tum quia expresse dixit se tantum offerre in oblatum, qui multum differt a monacho, c. *Ut privilegia*, de Privileg., imo minus est quam conversus, c. *Ex eo*, § 1, de Elect., in 6. Tum quia dixit se non obligare ad regulam et cæremonias, quod est de ratione illius professionis. Tum quia habitum regularem non suscepit. Juxta quam resolutionem manere videtur integra difficultas tacta, quia ibi est traditio cum tribus votis sine vera professione. Vel potius hinc potest argumentum retorqueri contra Navarrum, quia in illo actu nihil videtur defuisse ad substantiam et veritatem religiosi status; ergo nec professionis. Nam intentio illa sic operantis videtur fuisse ex quadam ignorantia; nam ille deceptus videtur, putans in eo casu aliud esse oblatum quam religiosum, quæ ignorantia non obstat quominus res intenta habeat effectum, ut per se constat. Assumptum vero patet, tum quia in jure oblatum cum tribus votis nunquam distinguitur a religioso, nec dicitur esse minus quam conversus, ut ex ipso Navarro et ex dictis constat. Tum etiam quia religiosus non vovet servare regulam, nec ad hoc specialiter se obligat, nisi quatenus ad obedientiam obligatur, quam etiam ille vovit; ignoravit etiam propriam vocem, cum dixit se non profiteri regulam, si putavit aliquid speciale reservasse, quia nec alii religiosi regulam profitentur. Tum denique quia habitus non est de substantia, ut infra dicitur.

32. *Resolutio difficultatis. — Probatur. — Notandum circa hujusmodi oblatos. —* His vero non obstantibus, dicendum censeo posse inveniri oblatum cum tribus votis, qui non sit vere religiosus, neque emittat veram professionem. Quod explicatur respondendo ad difficultatem factam, quia non quæcumque traditio sufficit ad veram professionem, sed traditio in religione approbata cum voto obedientiæ secundum regulam approbatam. Unde ad veram professionem, verumque religiosum statum, non satis est vota fieri in religione approbata, sed oportet fieri in ea prout approbata est. Contingere autem potest oblationem ac votum fieri in religione aliis quidem approbata, non tamen prout approbata est, id est non ad illum vivendi modum qui approbatus est, sed ad alium voluntarium,

sen devotione privata inventum; et tunc ille modus vivendi aut conjungendi se illi religioni non magis sufficit ad professionem, quam si illa religio approbata non esset. Ita videtur accidisse in casu illo, quem Navarrus refert; tunc enim fiunt vota in religione prout approbata est, quando fiunt secundum regulam talis religionis, ita ut traditio sit ordinata ad observationem regulæ, et obedientia sit secundum regulam, et similiter paupertas et castitas. At vero in illo casu non videntur facta vota hoc modo, sed perinde ac si illa religio non haberet regulam approbatam, ut ex forma vovendi constat; et ita quoties ita factum fuerit, professio non erit vera. Unde infero (quod etiam a posteriori rem explicat) in eo casu illa vota non fuisse solemnia, nec reddidisse illam personam inhabilem ad matrimonium, aut incapacem prorsus dominii, quia in hoc genere non est votum solemne, nisi sit annexum professioni factæ in religione approbata, juxta c. unic. de Voto, in 6; illa autem vota non fuerunt facta in religione approbata, ut approbata est, quia non fuere facta secundum regulam, ut patet ex verbis expressis voventis; ergo.

33. Atque ita satisfactum est principali difficultati; omnis enim traditio cum tribus votis factis in religione approbata sufficit ad veram professionem; intelligendum est autem formaliter quatenus approbata est, alias materialiter tantum et per accidens se haberet approbatio; ita autem fieri nihil aliud est quam fieri secundum regulam approbatam. Ita ut, licet quis non voveat directe observationem regulæ, voveat obedire secundum illam, id est, quoties secundam illam fuerit præceptus, et profiteatur observare illam, ita ut subjectus maneat correctioni religiosæ, si illam violaverit, et obligetur etiam ad deferendum habitum regularem, et similia. Non potest autem inveniri oblatio cum tribus votis hoc modo facta in religione approbata, quin vera professio sit; quod si aliqua non est professio, aliquid horum ei deficiet, ut in illo casu Navarri explicatum est.

CAPUT III.

UTRUM AD VALOREM PROFESSIONIS NECESSARIUS SIT CONSENSUS OMNINO LIBER, ET IN ÆTATE PERFECTA.

1. *Causa finalis professionis assignatur. — Dubium resolvitur. — Causa formalis quam*

sit. — Explicata professionis substantia, dicendum sequitur de causis ejus inter quas primum locum obtinet finalis, sed de illa nihil speciale dicendum occurrit; nam per se satis notum est quem finem ex se habeat, et in operante habere debeat religiosa professio; habet enim eundem quem status ipse religiosus, scilicet perfectionem charitatis et divini cultus; imo, si velimus subtiliter hæc distinguere, ipse status religionis est proximus finis professionis, sicut terminus actionis, medio autem statu habet eundem finem cum illo. An vero ex fine operantis vitiari possit professio, dicendum est posse quidem vitiari ut male fiat, non tamen ut invalida sit, quia, licet ipse habeat pravum finem in profitendo, quod proficitur et vovet bonum est. De qua re videri possunt dicta supra, lib. 1 de Voto, in genere, c. 5, nec de hac causa plura videntur necessaria. Vide Palud., in 4, d. 26, q. 3; Sylv., verb. *Religio*, 3, q. 6; Panorm., in c. *Ut clerici*, de Regul. Causa autem formalis videtur satis explicata in his quæ de traditione et votis dicta sunt; ipsa enim professio est quædam moralis forma, quæ non videtur habere aliam formalem causam præter suam substantiam. Quia vero in his actionibus moralibus modus se habet tanquam forma, ideo inferius explicando hunc modum, etiam hanc causam amplius declarabimus. Supersunt ergo causæ efficiens et materialis, quæ simul explicandæ sunt, quia in eandem personam coincidunt, quia professio est veluti actio immanens, quæ in operante manet.

2. *Causa efficiens proxima professionis qualis sit. — Ratio dubitandi. —* In præsentibus ergo capite inquirimus proximum principium efficiens validam professionem, quod est consensus operantis; de quo nonnulla potest esse ratio dubitandi, quia quod non est necessaria causa status religiosi non est necessaria causa professionis, cum ille status non nisi per professionem fiat; sed liber consensus non est necessaria causa status religiosi; ergo nec professionis. Minor probatur ex antiqua consuetudine, de qua nonnulla adduximus disputando de primo ingressu. Per illam autem donationem perseverantem per tempus sufficiens, saltem unius anni, constitui infantem verum religiosum absque proprio consensu, ex eo colligitur, quod non licebat illi ad seculum reverti, imo nec ad aliam religionem transgredi, ut colligitur ex Concilio Tolet. IV, can. 40, et refertur 20, q. 1, c. *Monachum*; et a Burchardo, lib. 8 sui Decreti, c. 6: *Mo-*

nachum (dicitur ibi) *aut paterna devotio, aut propria professio facit. quidquid horum fuerit, alligatum tenebit, proinde his ad mundum revertendi intercludimus aditum, et omnes ad seculum interdicimus regressus.* Similia refert Burch., lib. 8, c. p. 1, ex Concilio Toletano XI, c. 6, ubi explicite dicitur, si in qualibet minori ætate parentes induerint filium religionis habitu, vel in hoc consenserint, non posse filios retrocedere. Unde Isidorus, relatus a Gratiano in c. proxime sequenti: *Quicumque* (inquit) *a parentibus propriis in monasterio fuerit delegatus, noverit se ibi perpetuo mansurum, exemplo Samuelis, qui a matre oblatum in monasterio permansit.* Concilium autem Wormat., can. 5, alias 22, expresse addidit, etiam postquam ad pubertatis annos perveniunt, non posse egredi: *Quia nefas est, ait, ut oblati a parentibus Deo filiis voluntatum frenata laxentur; et infra concludit: Velint nolint, permanere cogantur.* Hæc fere refert Gratianus ex Gregorio, ad Augustinum, Anglorum Episcopum, d. 20, q. 1, c. 2; non invenitur autem in Gregorio I, sed in epist. 4 Gregorii III ad Bonifacium, Legatum Germaniæ, et in citato Concilio Wormat. Similia refert ex Concilio Tribur. Gratianus ibid., c. 6. Ex quo etiam colligi potest hos adeo fieri veros religiosos, ut fiant inhabiles ad matrimonium: nam ibi dicitur: *Uxorem si usurpaverit, dimittere compellatur.* Denique historia, quam Bernardus refert, epist. 1 ad Robertum, nepotem suum, valde notanda est pro hoc puncto: fuerat enim Robertus ille oblatum a parentibus monasterio Cluniacensi; nondum vero habitum Cluniacensem induerat, neque ei fuerat in professionem datus, sed tantum dono oblatum (ut ex sequentibus colligitur); dictus enim Robertus in seculo manens Cisterciensem habitum a Bernardo petit, qui ejus vocationem per biennium probavit, propter ejus teneram ætatem; tandem vero ipso eflagitante eum recepit, et post annum probationis ad professionem admisit; postmodum autem idem Robertus ad Cluniacenses transit eorum inductione, ibique professus est. Mota est lis, et ad Pontificem delata, qui pro Cluniacensibus sententiam tulit contra Bernardum; tantam enim vim habere voluit Pontifex parentum oblationem, ut per subsequentem professionem rescindi non potuerit; non ergo semper est necessarius proprius consensus ad statum religiosum.

3. *Assertio prima et communis. —* Nihilominus dicendum primo est, veram ac validam

professionem non fieri sine libero consensu ejus, qui religiosus efficitur. Hæc est communis et certa sententia, quam tradit D. Thomas 2. 2, q. 189, art. 5, et omnes Doctores statim citandi; et habetur in c. 1, de Regular. ibi: *Et spontanea voluntate*, et in c. 4: *Vidua si sponte*, et a fortiori sumitur ex multis juribus, quæ statim referemus. Ratio est, quia professio est quidam contractus humanus; contractus autem humanus sine consensu non perficitur: ergo. Item de substantia professionis sunt tria vota; sed votum est actio personalis, nec fieri potest sine propria voluntate et consensu; ergo. Tandem matrimonium sine proprio et libero consensu valere non potest; ergo multo minus professio; nam est quodammodo arctius vinculum, tum quia potest ipsum matrimonium ratum dissolvere, tum etiam quia obligat ad vitam arctiorem, et magis carni repugnantem, ad quam homo sine propria voluntate obligari non potest.

4. *Assertio secunda etiam communis.* — *Quenam sit ætas pubertatis necessaria.* — Dico secundo: Non qualiscumque, sed perfecta libertas consensus necessaria est ad valorem professionis, et ideo usque ad puberem ætatem professio valida non est, nec consensus efficax. Ita D. Thomas supra, et omnes. Ut autem probetur, advertendum est aliud esse loqui ex natura rei, aliud ex jure positivo. Priori modo solum esset necessaria illa perfectio libertatis ad professionem, quæ ad votum emittendum, vel ad donationem validam faciendam sufficit. Diximus autem supra ad votum emittendum sufficere illum liberum consensum, qui ad peccandum mortaliter satis est; ergo idem sufficeret ex natura rei ad valorem professionis, quia ex sola rei natura nulla alia certa perfectio assignari potest, quæ necessaria sit. At vero ex jure positivo necessaria est ætas pubertatis, ita ut, licet antea habeatur sufficiens libertas ad peccandum, imo, licet in particulari individuo malitia, ut aiunt, suppleat ætatem, professio valida non sit. Hoc constat ex jure antiquo, in c. *Firma*, 20, q. 1, ubi adulta ætas jam perfecta et nuptiis apta postulatur; idem fere in c. *In presentia*, de Probation., et cap. *Ad nostram*, de Regular., et cap. *Significatum*, et c. 1, cum gloss., eod. tit. Quod ita exposuit D. Thom. supra, ad 1. Olim autem ætas pubertatis quoad hunc effectum erat post annum decimum quartum ætatis completum, ut dicta jura declarant. Et hanc vocavit ætatem discretionis Clemens III, in c. *Cum virum*, et Cœlest. III, in c. *Cum si-*

mus, de Regular.; nunc autem ætas hæc non completur usque ad decimum sextum annum perfectum, ex decreto Concilii Tridentini, sess. 25, c. 15, de Regularibus.

5. *Assignatur ratio quare Ecclesia hanc ætatem determinaverit.* — Ratio hujus institutionis supponit imprimis Ecclesiam habere potestatem ad irritanda vota, quando non fiunt cum legitimis conditionibus ab ipsa præscriptis, quod est certissimum, ut supra probavimus, et in præsentia est multo clarius; quia professio non potest esse valida nisi sit acceptata; debet autem acceptari per Ecclesiam, aut ejus auctoritate; ergo si ipsa non acceptat, non potest professio esse valida. Eo autem ipso quod statuit legem, ne talis professio facta ante legitimam ætatem valida sit, non acceptat illam; sic ergo optime potest illam irritare, quod ita in præsentia fecisse constat ex citatis juribus. Congruentia autem seu ratio motiva ad hanc legem fuit gravitas et difficultas status religiosi; quanto enim est fructuosius cum sufficienti cognitione et libertate sumptus, tanto est periculosius si aliter assumatur; et ideo merito postulata est maturitas majoris ætatis, ut cum majori discretionem et perfectiori libertate fiat. Accedit quod omnia simplicia vota impuberum infirma sunt, ita ut possint a parentibus irritari, propter imbecillum usum rationis, qui in eo statu præsumitur; ergo multo magis votum solemne non poterat esse firmum; non expediebat autem ita esse infirmum, ut posset a parentibus irritari, quamvis esset validum; merito ergo provisum est ab Ecclesia, et præventum ne valorem haberet. Unde hic non habet locum illa regula, quod qui se potest obligare diabolo, potest se etiam Deo obligare, quia hæc procedit considerata solum rei natura, Ecclesia vero speciali providentia potuit hic limitationem adhibere in obligatione professionis propter majus Dei obsequium, cui placent sacrificia voluntaria, et ad cavenda majora mala.

6. *Malitia in hac materia non supplet ætatem.* — Quod autem in hoc negotio malitia non suppleat ætatem, olim ab aliquibus jurisperitis dubitatum est, ut refert Sylvest., verbo *Religio*, 2, q. 12, quia in matrimonio malitia supplet ætatem, c. *A nobis*, et c. *Tua*, de Desponsat. impub., et præterea ex c. *Postulasti*, de Regular. Nihilominus res certa est quam proposuimus, ut docuit gloss., in Clem. *Eos*, de Regular., verb. *Ætate*, et communiter Doctores in c. *Postulasti*, de Re-

gular., ut ibi notat Abb., n. 2. Ratio vero est, quia jura absolute et sine tali exceptione irritant professionem antea factam, ut patet ex c. *Ad nostram*, de Regularib., et c. 1, eod. tit., in 6, et aliis juribus citatis, maxime ex Concilio Tridentino; non possumus autem nos sine lege vel cogente ratione legem limitare, aut exceptionem ei adjungere. Præsertim, quia in dict. c. *Postulasti*, olim addebantur hæc verba: *Nisi prudentia forte suppleverit ætatem illis, ut transire debeant ad regulam laxiorem*, in quibus veterum Canonistarum opinio fundata est; postea vero illa verba sublata sunt, ut intelligatur etiam hæc limitatio, seu exceptio sublata, ut ibi gloss. et Doctores notant. Nec argumentum a matrimonio sumptum validum est, tum quia in his rebus, quæ pendent ex jure positivo, argumentum a simili non est efficax, tum etiam quia professio religiosa est longe altior ac difficilior quam matrimonium, et ideo necesse non est illa æquiparare. Unde Basilius, in Regul. fus. disput., reg. 15, ait, pueros non esse ad professionem admittendos, nisi ubi rationis usus accesserit, et habitum illum rerum judicandarum ætas major attulerit; et infra: *Quo sane tempore admittenda est virginitatis professio tanquam firma jam, et ejusmodi. quæ a proprio consilio, judicioque proficiscatur, ratione jam probe adulta*, in quibus verbis particulas illas ponderandas adverto, *major ætas*, et *probe adulta ratione*. Vide c. 1, 20, quæst. 1.

7. *Dubium primum.* — *Resolutio.* — *Quid de insularis dicendum.* — *Notatio prima.* — *Notatio secunda.* — Tandem vero circa hoc inquiri potest, an sicut hodie non potest professio valide anticipari ante decimum sextum annum expletum, ita non possit impediri, quin si post decimum sextum annum fiat, concurrentibus aliis conditionibus necessariis, valida sit. Respondeo minime posse hanc regulam constitui, nam Concilium Tridentinum solum negative statuit, ut professio antea facta valida non sit; non tamen etiam affirmative præcipit ut illa ætas sufficiat, ita ut nullo alio jure major requiri possit. Quod aperte supponit Navar., consil. 24, de Regular., n. 2, et est per se evidens, tum ex verbis Concilii, tum ex ratione illius; nam per illam legem solum intendit favere professioni, in hoc quod cum perfecta deliberatione fiat; cui rationi non obstat, sed potius favet, quod major ætas requiratur. Quocirca per hoc decretum revocatum non est statutum Gregorii, lib. 1 Registri, epist. 48, quod refertur a Gratiano, in c.

Qui autem, 20, q. 1, et habetur in c. *Quia in insulis*, de Regular., ubi prohibet in insulis recipi pueros in monachorum monasteriis ante decimum octavum annum, *quia in insulis*, ait, *dura est congregatio monachorum*. Circa quem tamen textum mihi placet animadvertio Abbatis, solum esse prohibentem, non irritantem professionem factam antea, quamvis Hostiensis et alii oppositum dixerint; sed immerito, quia in illo textu nullum ponitur verbum irritans, et simplex prohibitio non sufficit, maxime in re tam gravi, et quæ jus divinum attingit. Quid vero insularum nomine ibi sit intelligendum, difficile est, quia non apparet cur in insula Siciliæ, verbi gratia, aut Angliæ, et similibus, durior sit congregatio monachorum. Et ideo Panormitanus supra decretum illud solum intelligit de insulis, in quibus unicus tantum est locus solitarius, et mari circumdatus intra angustum territorium; nam in illis, propter pericula et alias difficultates, merito dici potest durior congregatio monachorum. Quod, conjectura utendo, rationabile apparet; nam quando insulæ sunt ampliores, habentes provincias et regna, nulla est in eis difficultas, aut ratio ob quam inter eas et alias provincias differentia constituatur. Sed quia Gregorius in particulari loquitur de insula Orphiana et Palmaria, ex qualitate earum videndum est an conjectura quadret; nam, licet Gregorius addat particulam generalem, *aliisque insulis*, optime de aliis similibus illud interpretandum est. Verumtamen quod ad rem spectat, consulenda est consuetudo; dicit enim ibi Joannes Andreas diligenter investigasse et nunquam invenisse legem illam in aliqua insula servari; ubi autem talis fuerit consuetudo, illa lex non obligabit.

8. *Opinio et restrictio Panormitani improbat.* — Addit vero Panormitanus, citato loco, cum aliis, decretum illud Gregorii extendendum esse ad omnes religiones monachorum, quarum dura est congregatio, et specialiter ponit ipse exemplum in Mendicantibus. Ratio eorum est, quia dispositio legis ampliari et restringi debet juxta rationem in ea expressam, l. *Cum pater*, § *Dulcissimis*, ff. de Legatis, 2. Verumtamen hanc extensionem merito rejicit Sylvest., verb. *Religio*, 3, q. 2, tum quia illud generale principium vel non est verum, vel solum in favorabilibus admittendum est, non vero in odiosis et restrictivis; tum etiam quia illa lex fundatur non in quacumque asperitate religionis, sed ex illa quæ specialiter

oritur ex aretitudine insularis loci. Itaque secluso illo textu, qui consuetudine creditur revocatus, nullum invenio in quo jure communi major ætas, quam sexdecim annorum, necessaria sit. Observanda autem præterea sunt regularia statuta, nam Carthusiani dicuntur non admittere aliquem ad professionem ante vigesimum annum, ut refert Panormitanus; et Prædicatores dicuntur habere constitutionem specialem, ut ante decimum octavum annum laicos ad professionem non admittant; et Navarrus supra refert similem regulam ejusdem religionis, quam non nominat. Ubi cumque autem talis lex fuerit, non repugnat Concilio, aut juri communi, et ideo servanda est, si per contrariam consuetudinem non est revocata. An vero talis lex sit irritans, vel solum prohibens, non potest resolvi, ut recte dixit supra Navarrus, nisi lecta illa, et recte intellecta.

9. *Dubium secundum.* — *Resolutio.* — Aliud vero dubium supererat hic, scilicet, an professio facta ante legitimam ætatem aliquam obligationem relinquat. Sed hoc dubium, quantum ad eos qui ratione jam utuntur, licet impuberes sint, infra in generali tractabitur de professione invalida. Quantum ad eos vero qui ante usum rationis donati sunt religioni a parentibus, de quibus ratio dubitandi supra est proposita, dicendum est nullam obligationem eis relinqui, si, quando perveniunt ad annos pubertatis, contradicant, nolintque religionem profiteri, nam libere possunt matrimonium contrahere, aut quemcumque alium statum assumere, ut expresse docuit Marcellus Papa, in cap. *Illud autem*, 20, q. 1, ubi de his pueris dicitur, *anno decimo quinto ætatis* (inchoato, intelligo) monendos esse a prælatis an permanere velint, et si annuerint, ulterius retrocedere non posse; si autem renuerint, liberos relinquendos esse, ut ad seculum revertantur, si velint, *quia satis inutile est ut coacta servitia Domino præstentur*. Quæ sententia, proportionem servata, nunc locum habet; solum mutando decimum quintum in decimum septimum annum, quia nunc professio non fit valida, usque ad illum annum inchoatum, et ideo tunc danda est illa optio. Adde vero insuper necessarium esse ut saltem ab initio decimi quinti anni puer intelligat se esse liberum ad non profitendum, ut possit illum integrum annum probationis habere, juxta superius dicta de novitiatu. An vero possit etiam hujusmodi puer ante illam ætatem relinquere religionis habitum invito

parente, supra libro præcedenti, de primo ingressu agentes, dictum est.

10. *Responsio prima ad decreta supra posita.* — *Rejicitur et impugnatur.* — Ad illa ergo decreta in principio citata respondent aliqui, jure antiquo potuisse infantem fieri vere religiosum absque proprio consensu per voluntatem parentis, qui consequenter dicent vel professionem non esse simpliciter necessariam ad statum religiosum, nisi in his qui propria voluntate nti possunt, quod videtur insinuari illis verbis Concilii Toletani: *Monachum vel professio facit, vel paterna devotio*; vel certe dicetur ad professionem necessariam esse liberum consensum, vel proprium in eo qui est capax illius, vel (secundum illud antiquum jus) etiam alienum respectu filii non habentis proprium, quia voluntas patris tanquam ejus reputatur. Quod si quis instet, quia in illa donatione parentis non poterant intervenire tria vota substantialia religionis, respondent aliqui implicite intervenisse ex declaratione vel constitutione Ecclesiæ. At profecto mihi hoc incredibile est, et extra facultatem Ecclesiæ esse censeo, ideoque non potuisse ex efficacia ecclesiasticæ legis fieri, ac proinde nec declarari, alioqui declaratio falsa esset. Assumptum probo, primo ex illo principio, quod votum proprie sumptum ita pendet ex intrinseca voluntate, ut non possit ab extrinseco provenire, etiam per divinam potentiam, quia dicit intrinsecam habitudinem ad actum immanentem et vitalem. Secundo, quia si nomine impliciti voti intelligatur obligatio extrinsecus imposita circa tales materias in ordine ad divinum cultum, etiam non habet Ecclesia potestatem imponendi talem obligationem circa materiam integræ ac perfectæ castitatis, seu virginitatis, et alias similes, quæ solum ad perfectionem necessariæ sunt. Et eadem ratione dici non potest parentem ex naturali dominio, quod habet in filium, habere vim imponendi talem obligationem, quia neque illa parentis facultas in puro naturæ ordine spectata tam excellentem habet virtutem; tum quia illa non excedit naturales terminos (hæc autem vota altioris ordinis sunt); tum etiam quia, licet talia vota considerentur, quatenus ex naturali lumine rationis elici possunt, etiam excedunt paternum regimen, et potestatem naturalem, maxime ut perpetua, et pro toto vitæ tempore, sed solum quamdiu illi subiectus est. Neque vero in lege evangelica potestas parentum ita elevata est, ut jure ipso divino sit illis talis potestas concessa, nulla enim

Scriptura aut traditione hoc constat, et ideo gratis asserendum non est.

11. *Responsio secunda.* — Aliter ergo responderi posset, verum quidem esse in illa donatione filii non adjungi tria vota substantialia, etiam implicite, et consequenter illam non fuisse veram professionem, ut etiam Concilium Toletanum indicat, dum distinguit professionem a paterna devotione. Habuisse nihilominus vim professionis quoad traditionem, seu donationem, quæ per illam fit, ita ut ex vi illius acquireret monasterium verum dominium in infantem, et infans maneret postea obligatus ex justitia ad serviendum monasterio, ideoque nec posset juste, nec permitteretur retrocedere; sicut si pater proprium filium vendidisset, aut donasset, vere maneret servus, et teneretur postea servitum servare. Unde sic oblatus a parentibus non esset quidem in rigore religiosus quoad perfectionis statum, sed largo modo posset dici monachus (prout videtur Concilio Toletan.), quia est vere traditus, et in illa traditione divino obsequio mancipatus. Ad quod confirmandum conferre potest doctrina glossæ in c. *Ut lex continentia*, 27, q. 1, quam allegat et multum commendat Abb., in c. *Non est*, de Regul., n. 3, quod generatim de oblati dicit astringi monasterio magis quam monachos, quia etiam causa arctioris vitæ non possunt transire ad alia monasteria, quanquam petant licentiam a superiore; nam oblatis dicuntur qui se et sua dedicant monasterio, et ita efficiuntur quasi servi illius. His ergo oblati videntur posse comparari hi filii donati a parentibus, quod videtur etiam confirmare illa sententia prolata a Pontifice in causa Roberti, ut supra citatum est, nam fortasse ob eam rem non est permixtus transire ad aliam religionem.

12. *Impugnatur data responsio.* — Verum tamen, licet hæc sententia hoc modo explicata probabilis sit, nihilominus non existimo fuisse unquam in Ecclesia observatum, ut filii, a parentibus traditi monasteriis in infantia, cogentur postea permanere in monasterio, sive ut monachi, sive ut oblatis, etiam illis nolentibus, cum perveniunt ad adultam ætatem. Quia, ut dixit Marcellus Papa, *servitia coacta Deo non placent*; est autem illud decretum Marcelli valde antiquum, nam anno 304 Domini ille floruit, et idem sumitur ex decretis Leonis et Eugenii, quæ refert Gratianus, in c. *Puellæ*, et c. *Sicut*, 20, q. 1, et idem statuit postea Cælestinus III, in c. *Cum simus*, de Regular., ubi, glossa et Doct. ita sentiunt; et in c.

1 et 2, eod. tit. Item Glossa et Doct. in c. *Clericus*, 2, de Vita et honestate cler. Ratio autem addi potest primo, quia ex natura rei non videtur esse tanta potestas in parente, ut possit libere donare filium, aut obligare prout voluerit, etiam in obsequium Dei; nam, licet hoc possit pro ea ætate pro qua non censetur filius habere voluntatem propriam, aut non perfecte liberam, juxta dicta in libro de primo ingressu, non tamen pro illo tempore pro quo jam est perfecte sui juris. Et licet juxta jus naturale, et positivum etiam commune, possint parentes aliquando vendere filium in servum, illud tamen erat in aliquo raro casu, et propter aliquam gravem necessitatem parentis, ad quam sublevandam concedebatur illis tanta in filium potestas, quia in ordine ad corporalia subsidia magna est obligatio filii ad parentem, et magnum jus parentis in filium; et ideo non solum ante usum rationis, verum etiam post illum habebat pater hoc jus quando filium sub ea potestate retinebat. At in ordine ad divinum obsequium nunquam occurrit talis necessitas; neque existimo fuisse unquam in Ecclesia tale jus, neque etiam esse consentaneum rationi aut divinæ voluntati; nam Deus vult ut ab unoquoque utente ratione liberum sibi fiat obsequium, vel oblatio. Et confirmatur, nam vel puer sic oblati a parentibus poterat postea resiliens in annis discretionis licite et valide contrahere matrimonium, vel non poterat; si primum dicatur, repugnat aperte antiquis decretis supra citatis, et consequenter interpretanda erunt non esse locuta in eo sensu, sed de infantibus qui postea libere consenserunt traditioni parentum; si vero dicatur secundum, repugnat dictis contra præcedentem sententiam, quia sequeretur obligari quempiam ad servandam virginitatem sine propria voluntate, quod est contra intentionem Christi, in Evangelio, et Pauli, ad Corinth., et perpetuum sensum Ecclesiæ, ut patet ex multis decretis, distinct. 32, et 20, quæstione prima et secunda; et est optimus textus a simili, in c. *De his*, 28 d., qui est Concilii Toletani II, c. primo.

13. *Vera responsio.* — Dico ergo prædicta jura intelligenda esse de filiis oblati in infantia, qui postquam ad annos discretionis pervenerunt, oblationi de se factæ a parentibus expresse vel tacite consenserunt. Quæ limitatio quamvis non expresse addatur in Concilio Toletano IV, ex aliis juribus subintelligenda est, cum Concilium illud post tempora Marcelli Papæ congregatum sit, et ita inter-

pretatur ibi glossa, et in c. *Cum virum*, de Regular., et colligitur ex illo textu, si attente ponderentur illa verba: *Habitum religionis induens benedictionem accepit*. Quod etiam notavit gloss., in c. *Addidistis*, 20, q. 1. Idemque dicendum est ad Isidorum, quamvis textus ille non habeat tantam auctoritatem, tum quia sit privati doctoris, tum etiam quia etiam in ipso Isidoro inventus non est, ut in Codice Gregoriano notavi. Idem dicendum est ad Concilium Wormat., sub Gregorio III, quanquam testimonium illud specialem habeat difficultatem, quia expresse quaerit an liceat his infantibus oblati egredi et matrimonio copulari, postquam pubertatis annos impleverint; et respondet: *Hoc omnino decetamur*. Significat ergo nullam eis relinqui optionem, quando perveniunt ad annos pubertatis. Et auget difficultatem ratio quae subditur, quia nefas est ut oblati a parentibus Deo filiis voluptatis fraena laxentur. Ubi non redditur causa ex consensu et rati habitatione filii, sed praecise ex oblatione paterna, cui contraire nefas censetur. Nihilominus priora etiam verba intelligenda sunt hoc modo, ut post completam puberem aetatem, verbi gratia, decimum quartum aetatis annum jam non liceat filio oblato retrocedere, quia perseverando in illo statu toto tempore usque ad pubertatem completam, et non reclamando cum primum illam implevit, satis videtur ratam habuisse oblationem paternam; quia vero Marcellus Papa statuit, ut in decimo quinto aetatis anno a praelatis interrogentur, an velint permanere necne, existimo non fuisse hoc revocatum a Gregorio, sed ita semper fieri debuisse; ideoque cum Gregorius dixit: *Postquam impleverint pubertatis annos*, vel supponere etiam interrogationem illam jam factam, et pueri electionem, vel certe addidisse, etiamsi interrogatio illa praetermissa fuisset, per solam perseverantiam usque ad adultam aetatem completam, tacite censeretur confirmatam oblationem. Atque ita etiam exposuit ibi glossa; fortasse tamen Marcellus loquitur, quando professio tantum sit tacita, nam tum necesse est ut post pubertatem completam annus integer transeat, quod etiam nunc observatur, juxta c. 1 de Regular., 6, ut infra videbimus. Alia vero jura, quae solum requirunt annum pubertatis completum, intelligenda erunt quando fit expressa professio, et ad eundem sensum accommodata est ratio textus; nam, licet in hoc negotio multum deferatur reverentiae debitae parentibus, nunquam excludi-

tur id quod ex parte filii necessarium est ut non possit licite retrocedere, scilicet, proprius consensus in aetate sufficienter adulta. Eadem responsio datur ad Concilium Triburiense, quae fundari potest in illis verbis ejus: *Et in Ecclesia coepit canere et legere*, ubi glossa advertit, ideo esse posita, quia non solum verbis, sed etiam factis propria declaratur voluntas. Denique historia illa Roberti apud D. Bernardum ex una parte videtur multum augere difficultatem, ex alia non videtur ad praesentem quaestionem pertinere, cum ibi non fuerit oblatio, ut ita dicam, consummata, sed solum promissa, et religionis habitu nondum accepto; in quo casu nullus hactenus dixit quempiam fieri religiosum per solam parentis promissionem, et ita relinquitur difficultas communis in omni opinione. Videtur ergo mihi Pontificem in eo casu voluisse confirmare secundam professionem, non quia prima valida non fuisset in Cisterciensi ordine, nec quia per solam parentis oblationem filius factus esset monachus Cluniacensis; sed solum quia aliquod jus illi fuerat acquisitum ad talem personam, unde accedente postea illius consensu per professionem jam ibidem factam, merito noluit Pontifex aliam mutationem fieri, maxime cum status esset fere aequalis, et ad bonum ipsius religiosi praecipue ordinatus; et si quis intercesserat defectus, facile poterat per ipsum Summum Pontificem suppleri.

14. *Assertio ultima.* — *Probatum primo ex jure.* — *Secundo probatur ratione.* — Ultimo addendum est in hac quaestione, hunc liberum consensum necessarium esse non solum ex parte religiosi, sed etiam ex parte religionis; ita sentiunt Doctores omnes supra citati, et specialiter videri potest Panor., in c. *Porrectum*, de Regular., n. 10, et in c. *Consulti*, eodem tit.; et Navar., consil. 26, de Regular., n. 1; et Gregor. Lopez, in l. 7, tit. 7, p. 1; et colligitur aperte ex c. *ad Apostolicam*, de Regularib. Ubi ad valorem professionis requirit Innocentius III tam liberam acceptationem ex parte religionis, quam oblationem ex parte religiosi. Et in c. *Porrectum*, eod. tit., dicitur professionem regularem fieri, ex qua convertendo votum emittitur, et recipitur ab Abbate, quod ibi etiam glossa ita intelligit. Ratio autem est manifesta ex dictis juribus, et ex supradictis de ingressu religionis, et de traditione quae in professione fit. Nam ex his omnibus habetur professionem religionis includere pactum quoddam inter religiosum et religionem; tum quia omnis donatio, quatenus requirit acce-

ptionem alterius, est pactum quoddam; tum etiam quia, ut Navarrus supra dixit, professio est contractus quidam obligatorius ex parte religionis et religiosi, quia religiosus se obligat monasterio ad serviendum ei secundum regulam, monasterium autem ad tractandum eum secundum regulam; ergo tam est necessarius liber consensus ex parte religionis, quam ex parte ipsius religiosi. Neque in hoc difficultas ulla occurrit.

15. *Notandum.* — Hinc vero a fortiori sequitur, necessariam esse potestatem in recipiente seu acceptante professionem, quia parum conducet consentire, nisi persona, quae nomine religionis consensum praebet, ad hoc habeat potestatem, quia alias non haberet consensum efficacem. Occurrebat tamen statim quaestio, apud quem sit haec potestas. Sed haec eodem modo expedienda est, quo aliam similem supra resolvimus de potestate recipiendi ad habitum religionis.

CAPUT IV.

UTRUM AD VALOREM PROFESSIONIS NECESSARIUS SIT CONSENSUS ITA LIBER, UT NON EX METU TRIBUATUR.

1. *Notatio et assertio simul.* — *Notatio secunda.* — Quoniam ea, quae ex metu vel ignorantia fiunt, simpliciter libera et voluntaria sunt, quamvis secundum quid sint involuntaria, et coacta, ideo inquirendum relinquitur, an professio ita debeat esse perfecte libera, ut has etiam imperfectiones excludat; prius ergo dicemus de metu, et deinde de ignorantia. Circa metum autem considerandum est, non esse quaestionem, quando quis ex metu proficitur exterius, interius vero non consentit, sed solum fingit; nam tunc certum est professionem apud Deum esse nullam, quia sine voluntate et intentione profitendi non potest valida esse professio, secundum omnes, ut dixit Navarrus, cons. 15, de Regular., et per argumentum a simili sumitur ex c. *Tua*, et c. *Is qui*, de Sponsalib.; et consonat sententiae Gregorii in c. *Humanae aures*, 22, q. 1, quod homines verba nostra talia judicant, qualia foris sonant; divina vero judicia talia ea audiunt, qualia ex intimis proferuntur, et supra tractando de voto in genere hoc latius probatum est. Unde ad hoc non refert quod timor sit magnus vel parvus; imo absolute non refert ex qua causa proveniat defectus consensus;

sed sufficit illum non esse, ut actus sit invalidus, sive ex metu gravi, aut levi, sive ex alia prava intentione, aut malitia non habeatur; quaecumque enim ratione id contingat, illo deficiente, deficit anima contractus, ut sic dicam, et ideo nihil fit. Solum poterit conferre consideratio causae ad explicandum quae obligatio manere possit in eo qui ita finxit, vel ad iterandam valide professionem cum vero consensu, vel ad aliquod damnum resarciendum. De qua re nonnulla diximus tractando de voto in genere, et in sequentibus aliquid fortasse attingere necessarium erit.

2. *In quo sensu procedat difficultas.* — *Ratio dubitandi.* — Quaestio ergo hujus loci est, quando quis profitendo verum consensum interius praebet, extortum tamen per metum, an revera professio valeat, verumque religiosum constituat. Et ratio dubitandi esse potest, quia ille tandem simpliciter vult se tradere religioni, et obligari Deo; ergo facit quod vult, nam potestatem habet, cum sit dominus sui; nam qui potest et simpliciter vult, volitum facit; in hoc enim distinguitur absoluta voluntas, quae etiam efficax dicitur, a voluntate inefficaci.

3. *Conclusio vera et certa.* — *Probatum ex jure.* — Nihilominus res certa est talem professionem nullam esse. Quod docent omnes Doctores super jura statim citanda; et Sot., lib. 7 de Just., q. 2, art. 1, ad 2, et in 4, d. 29, q. 1, art. 3; et Navar., Comment. 4, de Regular., n. 76, et consil. 9, de His quae vi, ubi duo fundamenta generalia assumit: unum est, nullum votum factum ex gravi metu validum esse, juxta gloss., in c. *Abbas*, de His quae vi; aliud est, nullum actum metu factum ligare agentem in conscientia, juxta communem opinionem Hostiensis, Adrian., et aliorum quos ibi refert, et seipsum etiam citat in Manual., c. 27, num. 29 et 30. Sed ibi nihil dicit de hoc tam generali principio, et in cap. 22, num. 50, contrarium principium statuere videtur; illud etiam generale principium de voto nobis supra probatum non fuit. Probatum ergo primo ex cap. 1, de His quae vi, etc., ibi: *Si legitime probatum fuerit non timore mortis praedictam mulierem religionem intrasse, aut quod fecit, postmodum ratum habuisse*; ergo si professio fuisset facta ex metu, et postea libere confirmata seu rata habita non fuisset, valida non aestimaretur; et in cap. *Cum dilectus*, eod. tit., cum proposita est quaestio de voto quodam servandi regulam Cisterciensem et per violentiam facto, respondet Ponti-